INDAR
archeologie & advies

Willebroek
Molenweg 96-98

Archeologienota: Programma van Maatregelen

Rapport Nr. 26-1535AN

Titel

Archeologienota Willebroek, Molenweg 96-98: Programma van maatregelen

Auteur(s)

Wannes van Daele

Erkende archeoloog

INDAR bv (2019/00002)

Projectnummer INDAR

2026-1535

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2026H195

Plaats en datum

Beerse, 08/09/2026

© INDAR bv. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming

1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode INDAR		2026-1535
Projectcode Onroerend Erfgoed		2026H195
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Willebroek
	Straat	Molenweg 96-98
Kadastrale gegevens	Gemeente	Willebroek
	Afdeling	2
	Sectie	C
	Percelen	578S, 576E
Coördinaten	X-min, Y-min X-max, Y-max	149763,43;193213,59 149895,26; 193371,90
Oppervlakte plangebied		Ca. 14063 m²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 2352 m²
Erkend Archeoloog		INDAR bv (2019/00002)
Alle plannen die in dit document gebruikt worden, zijn afkomstig van de catalogus van Geopunt Vlaanderen[1] of het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen[2], tenzij anders vermeld wordt.		

[1] GEOPUNT VLAANDEREN 2025 – administratief, historisch, orthofotografisch
[2] DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN 2025 – geografisch

2. GEMOTIVEERD ADVIES

2.1. Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een geplande herinrichting van een gebied voor grondrecyclage langsheen de Molenweg 96-98 te Willebroek. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2. Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek uitgevoerd worden. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein. Wel kon er met voldoende zekerheid een uitspraak worden gedaan over de bewaringstoestand van het terrein en de impact van de bodemingrepen.

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Willebroek. Op historisch kaartmateriaal is het plangebied steeds onbebouwd en weergegeven als akker. Hierdoor is de verwachting op archeologische sites uit de nieuwe tijd en nieuwste tijd laag.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 4 en 10 m + TAW. Het plangebied zelf ligt tussen 5 en 7 m + TAW. Geomorfologisch bevindt het plangebied zich in de oostelijke uitloper van de Vlaamse vallei. Het is gelegen op ca. 300 m ten westen van de Zwarte Beek, de dichtstbijzijnde natuurlijke waterloop, die ca. 3,5 km ten noorden uitmondt in de Rupel. In de ruime omgeving zijn de gebieden richting de Rupelvallei lagergelegen. Ook het terrein zelf helt af richting het noorden. Binnen de contouren van het plangebied zijn kleine hoogteverschillen te bemerken. Het centrale gedeelte van het plangebied staat gekarteerd als Pdc(h), zijnde een matig natte lichte zandleembodem met sterk gevlekte verbrokkelde textuur B-horizont. In het westen en oosten van het plangebied staat bodemtype Phc gekarteerd, zijnde een natte lichte zandleembodem met sterk gevlekte verbrokkelde textuur B-horizont. Het plangebied bevindt zich niet in een gradiëntzone. Er bestaat nog steeds een kans op steentijdartefactensites. Door de slechte bewaringstoestand van het plangebied kan de verwachting echter bijgesteld worden op zeer laag.

Het plangebied kent geen archeologische en historische gegevens. In de ruime omgeving zijn er verscheidene CAI-locaties en nota's. Ten zuiden van het plangebied werd een loopgraaf uit de eerste wereldoorlog aangetroffen, die op basis van de oriëntatie niet doorheen het plangebied zou lopen. Verder werden in de omgeving sporen aangetroffen van onder meer de ijzertijd, romeinse periode en middeleeuwen. Op basis van de gekende archeologische en historische waarden, is er een matige verwachting voor sites uit de

metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen (vroege, volle en late middeleeuwen). Door de slechte bewaringstoestand van het plangebied kan de verwachting echter bijgesteld worden op zeer laag.

De opdrachtgever plant op het terrein de herinrichting van een gebied voor grondrecyclage. Concreet gaat het om volgende ingrepen: de uitbreiding van de betonverharding, de bouw van een bureelgebouw met conciërgewoning, een pad in kiezelverharding, parkeerruimte in klinkerverharding en in grasdalverharding, het plaatsen van betonnen keerwanden, de interne en externe verbouwing van de loods en een infiltratievoorziening. Deze ingrepen kunnen gegroepeerd worden in vier categorieën: gebouw tot vorstvrije zone (ca. 80 cm-mv), verschillende vormen van verhardingen (ca. 50 cm-mv), infiltratievoorziening (50 cm-mv) en betonnen keerwanden (80 cm-mv). Bij de geplande werkzaamheden worden eventuele archeologische waarden vernietigd.

Op basis van de slechte bewaringstoestand van het terrein en de vele gekende verstoringen tot minimaal 50 cm-mv is er een zeer lage verwachting voor zowel steentijdsites als sporensites.

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan geen potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

De bodemingrepen roeren slechts 392 m² van het plangebied dat nog niet met zekerheid verstoord is, al is de kans bestaande dat ook deze ondergrond verstoord is tot op het niveau van de bodemingrepen. Verder zijn deze bodemingrepen sterk versnipperd waardoor de eventuele archeologische kenniswinst ook veel te versnipperd zal zijn om nuttige informatie op te leveren.

Aangezien de bodemingrepen niet of slechts zeer lokaal dieper gaan dan reeds gekende verstoring in het sterk verstoorde plangebied, is er geen potentieel op kennisvermeerdering.

2.3. Afweging noodzaak verder onderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden voldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen. De bodemingrepen roeren slechts 392 m² van het plangebied dat nog niet met zekerheid verstoord is, al is de kans bestaande dat ook deze ondergrond verstoord is tot op het niveau van de bodemingrepen. Verder zijn deze bodemingrepen sterk versnipperd waardoor de eventuele archeologische kenniswinst ook veel te versnipperd zal zijn om nuttige informatie op te leveren. Aangezien de bodemingrepen niet of slechts zeer lokaal dieper gaan dan reeds gekende verstoring in het sterk verstoorde plangebied, wordt verder onderzoek niet nuttig geacht.

Na een fase in het vooronderzoek volgt geen verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek voldoende informatie gegenereerd is om (Code van Goede Praktijk, p. 31):

1. Een archeologienota of nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staaft, of;

2. Een archeologienota of nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staaft (doordat de geplande bodemingrepen geen impact hebben op het eventueel aanwezige erfgoed of doordat verder onderzoek van het aanwezige erfgoed geen nuttige kenniswinst zou opleveren), of;

3. Een archeologienota of nota op te maken die de noodzaak voor een archeologische opgraving staaft én een plan van aanpak hiervoor biedt, of;

4. Een archeologienota of nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud in situ staaft én een plan van aanpak hiervoor biedt.

Uit het bureauonderzoek bleek dat het merendeel van het terrein verstoord is tot op het niveau van de nieuwe bodemingrepen. In de archeologienota VERMEERSCH 2023 met ID 27510 werd reeds bevonden dat het merendeel van het terrein tot minimaal 50 cm - mv verstoord is. Dit blijkt eveneens uit orthofotomateriaal en uit de plannen van de bestaande toestand.

De bestaande toestand met verstoringen, de geplande bodemingrepen en de potentiële verstoringen die deze bodemingrepen met zich zouden meebrengen zijn respectievelijk weergegeven in Figuur 1, Figuur 2 en Figuur 3.

De bodemingrepen roeren slechts 392 m² van het plangebied dat nog niet met zekerheid verstoord is, al is de kans bestaande dat ook deze ondergrond verstoord is tot op het niveau van de bodemingrepen. Verder zijn deze bodemingrepen sterk versnipperd waardoor de eventuele archeologische kenniswinst ook veel te versnipperd zal zijn om nuttige informatie op te leveren.

Aangezien de bodemingrepen niet of slechts zeer lokaal dieper gaan dan reeds gekende verstoring in het sterk verstoorde plangebied, is er geen potentieel op kennisvermeerdering.

Op basis van bovenstaande argumentatie wordt een advies gegeven om de terreinen vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

Een programma van maatregelen werd hierdoor niet opgemaakt.

Hierbij adviseert INDAR bv om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkelingen.

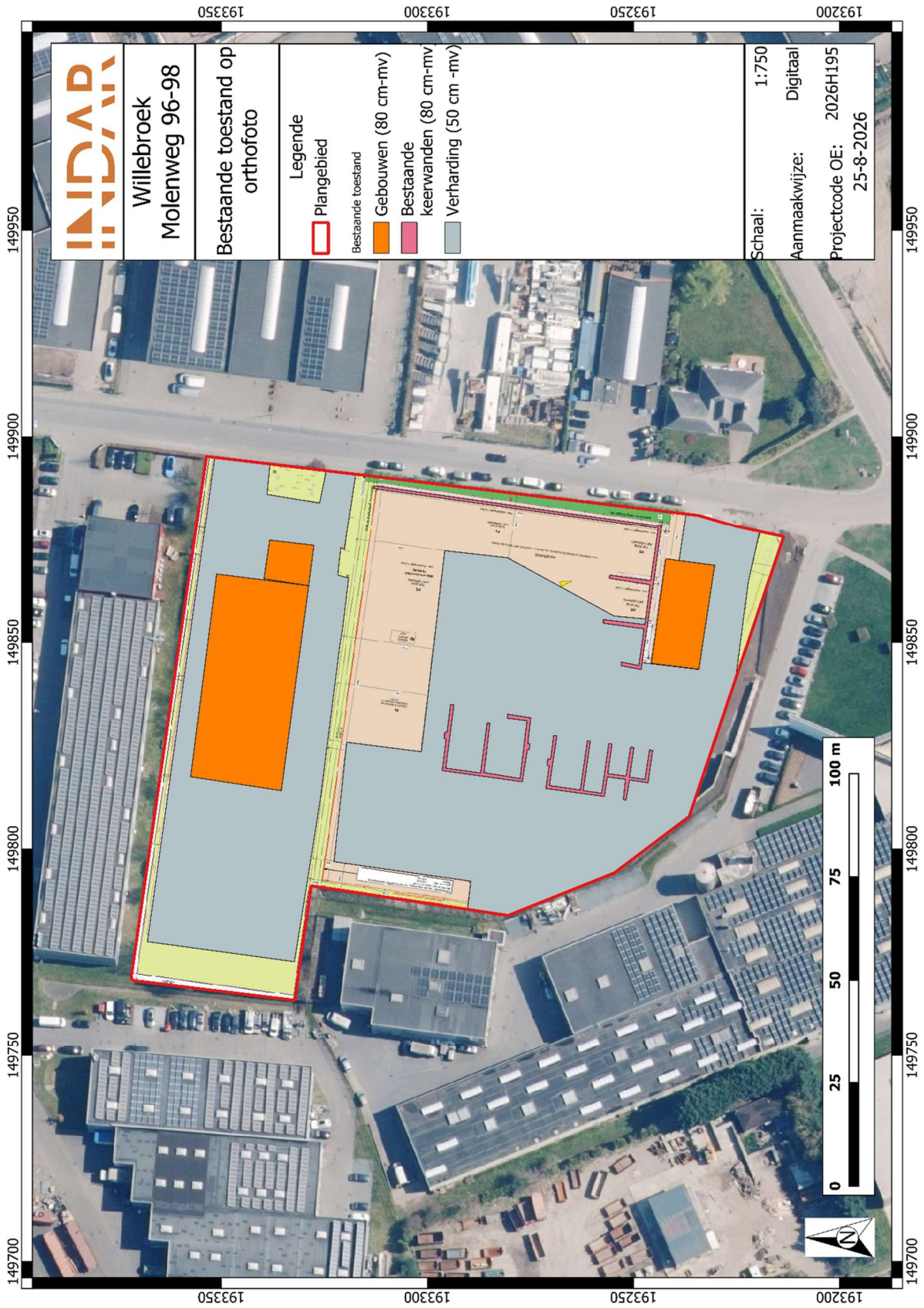

Figuur 1: Bestaande toestand met ingrepen op meest recente orthofoto

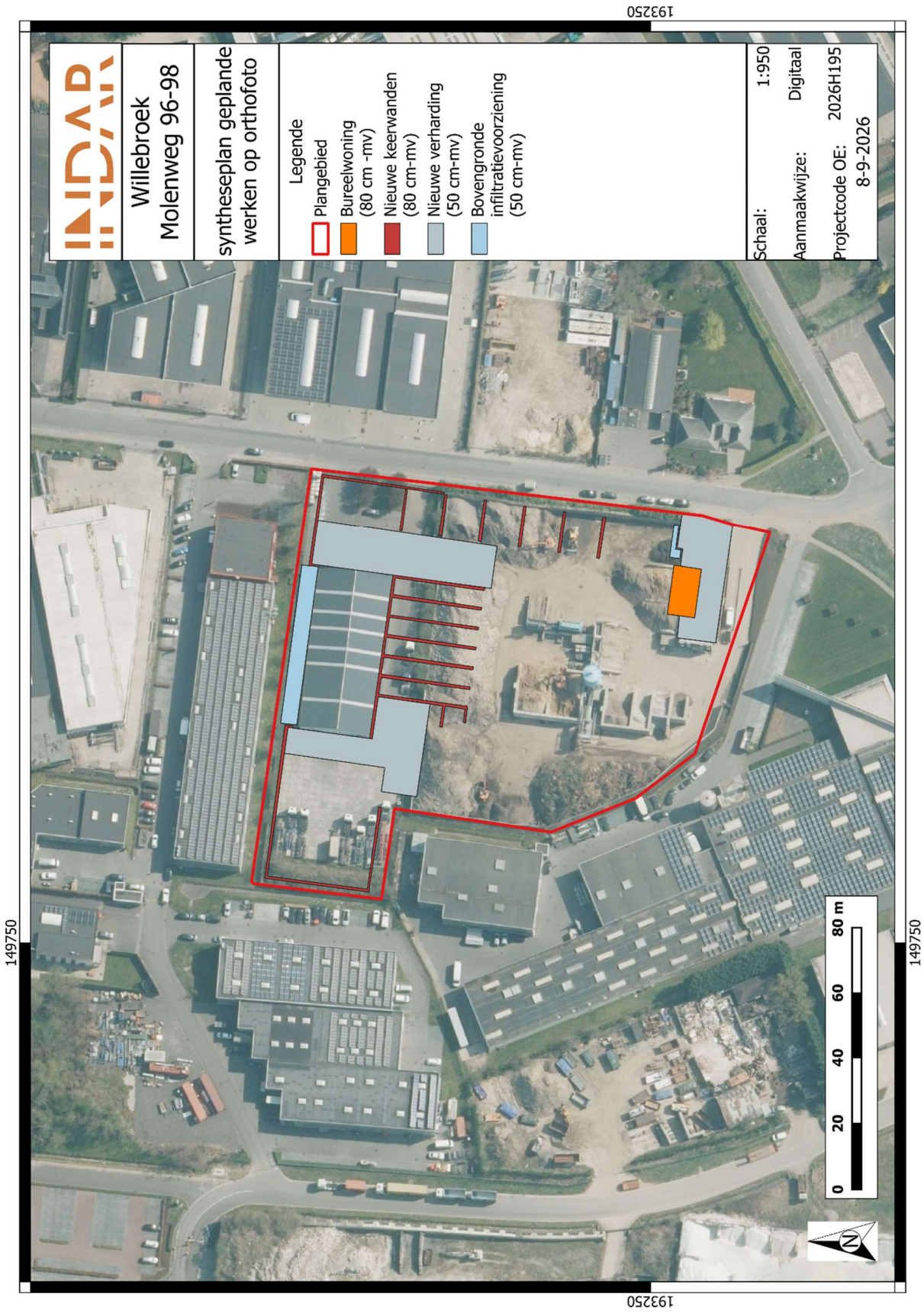

Figuur 2: Syntheseplan van de geplande werken op orthofoto

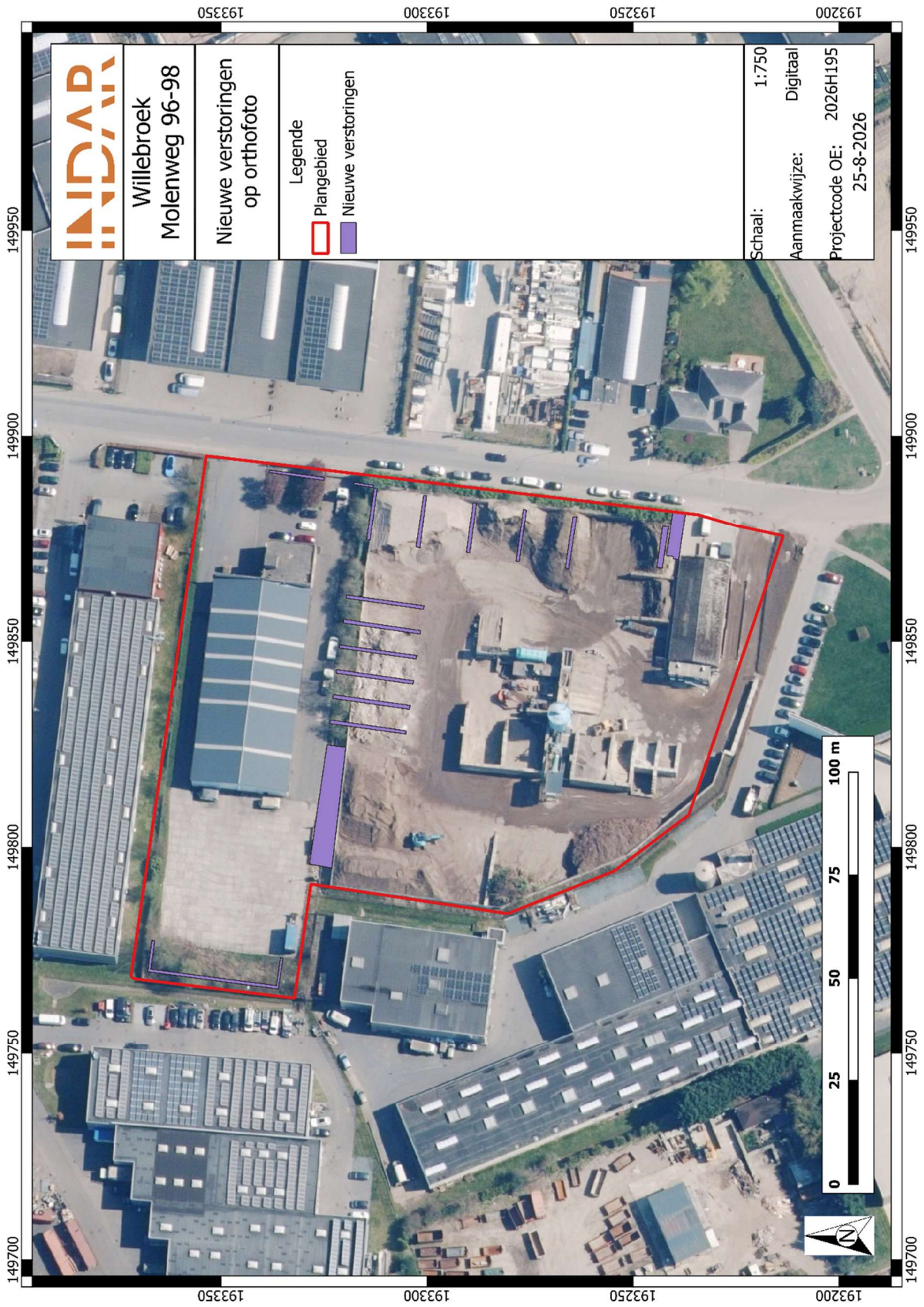

Figuur 3: bodemingrepen op plaatsen die niet met zekerheid verstoord zijn

3. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, is de lokale geschiedenis/verstoring van het terrein. De beslissing om geen vervolgonderzoek te adviseren steunt op de volgende redenering:

Voldoende info aanwezigheid site: Nee.

Site aanwezig: Nee, er zijn geen aanwijzingen voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site.

Er is wel voldoende informatie over de lokale geschiedenis van het terrein en de beperkte impact van de bodemingrepen, waardoor het potentieel op kennisvermeerdering onbestaande is:

- Uit orthofotografie en plannen van de bestaande bebouwing kan met zekerheid gesteld worden dat het merendeel van het terrein tot minimaal 50 cm-mv verstoord is.

- De geplande bodemingrepen roeren slechts 392 m² van het plangebied dat nog niet met zekerheid verstoord is, al is de kans bestaande dat ook deze ondergrond verstoord is tot op het niveau van de bodemingrepen.

- Van deze geplande ingrepen gaan slechts enkele bodemingrepen voorbij 50 cm-mv, met name de keerwanden die tot 80 cm-mv gaan en slechts zeer lokaal een impact hebben op het bodemarchief. Dit zorgt ervoor dat de geplande werken zeer versnipperd zijn waardoor de mogelijkse archeologische kenniswinst zeer beperkt zal blijven.

Door het onbestaande potentieel op kennisvermeerdering geeft INDAR bv dan ook het advies om de terreinen vrij te geven voor de geplande werken.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

4. LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Bestaande toestand met ingrepen op meest recente orthofoto..... 7
Figuur 2: Syntheseplan van de geplande werken op orthofoto 8
Figuur 3: bodemingrepen op plaatsen die niet met zekerheid verstoord zijn 9

5. BIBLIOGRAFIE

BORSBOOM, A. & VERHAGEN, P. 2012. *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek* (IVO-P). SIKB

HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., & ERVYNCK, A. 2016. Archeologische vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 48.

TOL, A. J., VERHAGEN, P. & VERBRUGGEN, M. 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*, KNA-leidraden, Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, Gouda.

VAN GILS, M. & MEYLEMANS, E. 2019. *Prospecteren naar steentijd artefactensites – versie 1,* agentschap Onroerend Erfgoed.

Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0), 2019.

VERMEERSCH, J. 2023. *Archeologienota Willebroek Molenweg 98*.

Voorblad:

CARTESIUS, 2025. *Cartesius*, *Kaartlaag 1939* Available at:http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?url=https://wmts.ngi.be/arcgis/rest/services/seamless_carto__default__3857__800/MapServer&lang=nl, bezocht op 31-10-2024.